

Vademecum 1e lijn

Symptomen / orgaansystemen	Aandoening / verwekker(s)	Onderzoeksmateriaal	Afnamemateriaal	Procedure(s)	Opmerking(en)
Algemene ziekteverschijnselen					
lymfadenopathie	EBV, CMV, toxoplasmose, kattenkrabziekte (<i>Bartonella henselae</i>), syfilis	serum	stolbuis	antistoffen	tuberculose is aangifteplichtig
	tuberculose	bloed	IGRA afnamebuisen	interferon productie	
geelzucht, hepatitis	Hepatitis A/B/C/E virus, EBV, CMV, leptospirose, <i>Coxiella burnetii</i> (Q-koorts), <i>Bartonella</i>	serum, urine	stolbuis, container (urine)	antistoffen, PCR	acute hepatitis (HAV, HBV, HCV), leptospirose en Q koorts zijn aangifteplichtig
Huidafwijkingen					
erysipelas, cellulitis, impetigo, ulcus	streptokokken, <i>S.aureus</i> , <i>P.aeruginosa</i>	uitstrijk laesie	eSwab	kweek	

blaasjes	herpes, waterpokken, enterovirus, orf, MPXV (monkeypox)	uitstrijk geopend blaasje	eSwab	PCR	serologie voor waterpokken en herpes niet zinvol
	Enterovirus, MPXV (monkeypox)	keeluitstrijk, feces	eSwab, ontlasting container	PCR	

bijtwond, humaan	streptokokken, <i>S.aureus</i>	uitstrijk laesie	eSwab	kweek	raadpleeg protocol bloed accidenten
bijtwond, dierlijk	streptokokken, <i>S.aureus</i> , <i>Pasteurella</i> , <i>Capnocytophaga</i>	uitstrijk laesie	eSwab	kweek	overweeg tetanus profylaxe, overleg met GGD over Rabiës risico
schimmel	dermatofyten, gist	huid, haar, nagel	container	PCR, kweek	
Kinderziekten, vlekjes					
	mazelen, rode hond, roodvonk	serum	stolbuis	antistoffen	mazelen en rode hond zijn aangifteplichtig

	mazelen, rode hond, bof	speeksel, urine	container	PCR	bof is aangifteplichtig
	enterovirus	keeluitstrijk, feces	eSwab, ontlasting container	PCR	
or en oog					
oorinfectie, uitwendige gehoorgang	<i>S.aureus</i> , <i>P.aeruginosa</i> , gist, schimmel	uitstrijk oor	eSwab	kweek	
oorinfectie, inwendig oor	pneumokokken, <i>H.influenzae</i> , streptokokken, <i>Moraxella</i>	uitstrijk oor	eSwab	kweek	
ooglidontsteking, strontje, ontsteking traanklieren	<i>S.aureus</i> , <i>H.influenzae</i> , pneumokokken, streptokokken	uitstrijk laesie	eSwab	kweek	Bij verdenking gordelroos in oogregio, PCR op VZV aanvragen
conjunctivitis, keratitis	virussen, <i>S.aureus</i> , <i>H.influenzae</i> , pneumokokken, <i>P.aeruginosa</i>	uitstrijk conjunctiva	eSwab	kweek, eSwab	bij contactlenzen overweeg Acanthamoeba, stuur lenzendoosje, lenzenvloeistof contactlens voor onderzoek (PCR)
	<i>Chlamydia</i> , gonokokken	uitstrijk conjunctiva	eSwab	PCR, kweek	vermeld op aanvraag

Luchtwegen					
sinusitis, tonsillitis, faryngitis, laryngitis, tracheitis, bronchiolitis	viraal (luchtweg virussen) + atypische verwekkers	uitstrijk nasofarynx, keel	eSwab (nasofarynx), eSwab (keel)	PCR	bij Covid-19, Influenza: isolatiemaatregelen in zorginstelling
kinkhoest	<i>Bordetella sp</i>	uitstrijk nasofarynx (duur klachten < 3 weken)	eSwab blauw bij klein kinderen	PCR	kinkhoest is aangifteplichtig
	<i>Bordetella sp</i>	serum (duur klachten > 3 weken)	stolbuis	serologie antistoffen	kinkhoest is aangifteplichtig: een hoge antistoftiter in eerste serum, passend bij recente infectie. Bij personen die recent (korter dan 1 jaar geleden) gevaccineerd zijn met acellulair kinkhoestvaccin is eenpunts-serologie niet geschikt om een recente infectie aan te

						tonen
--	--	--	--	--	--	-------

bronchitis, acuut	<i>H.influenzae</i> , pneumokokken, <i>Moraxella</i>	sputum	container	kweek	
bronchitis, chronisch	<i>S.aureus</i> , <i>P.aeruginosa</i> , schimmel	sputum	container	kweek	
pneumonie	pneumokokken, <i>S.aureus</i> , streptokokken, <i>H.influenzae</i> , GNS, <i>Legionella</i>	sputum	container	kweek	<i>Legionella</i> vermelden op aanvraag. <i>Legionella</i> is aangifteplichtig
	pneumokokken, <i>Legionella</i>	urine	container	antigeentest	vermeld op aanvraag, <i>Legionella</i> is aangifteplichtig
	viraal (luchtweg virussen), atypische verwekkers (<i>Mycoplasma</i> , <i>Chlamydia</i> , <i>Legionella</i> , <i>Coxiella</i> - Q koorts), COVID-19 (<i>SARS-CoV-2</i>)	sputum	container	PCR	Psittacose, <i>Legionella</i> en Q-koorts zijn aangifteplichtig, bij influenza: isolatiemaatregelen in zorginstelling

	<i>Mycoplasma</i> , <i>Chlamydia</i> , <i>Legionella</i> , <i>Coxiella</i> (Q-koorts), COVID-19 (SARS-CoV-2)	serum	stolbuis	antistoffen	Psittacose, Legionella pneumophila, Coxiella zijn aangifteplichtig
arthritis	Parvovirus, EBV, HBV, <i>Borrelia</i> , syfilis, tropen: dengue, chikungunya, Zikavirus	serum	stolbuis	antistoffen	reactieve arthritis, bij SOA (Chlamydia, gonokokken), na gastro-enteritis

Spijsvertering					
dyspepsie, gastritis	<i>Helicobacter pylori</i>	feces, serum	ontlasting container, stolbuis	antigeentest (ontlasting), serologie	> 2 weken voorafgaande aan fecesonderzoek, PPI stoppen
gastro-enteritis, braken	viraal (Norovirus, Sapovirus, Rotavirus, Astrovirus, Adenovirus)	feces	ontlasting container	PCR	uitbraak in een zorginstelling is aangifteplichtig

gastro-enteritis, diarree	bacterieel (<i>Campylobacter</i> , <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>EHEC</i>)	feces	ontlasting container	PCR	vaak diarree, soms bloederig (EHEC), uitbraak is aangifteplichtig
	parasitair	feces	ontlasting container	PCR	
diarree na gebruik antibiotica, bij PPI gebruik	<i>Clostridium difficile</i>	feces	ontlasting container	antigeentest, PCR	isolatiemaatregelen in zorginstelling

Urinewegen					
urethritis	GNS, streptokokken, andere verwekkers	uitstrijk urethra	eSwab blauw	kweek	
prostatitis	GNS, streptokokken, andere verwekkers	midstream urine	container	kweek	
epidydimitis, orchitis	GNS, streptokokken, andere verwekkers	midstream urine, semen	container	kweek, PCR	

cystitis, pyelonefritis	GNS, streptokokken, andere verwekkers	midstream urine	container	kweek	vermeld midstream, CAD, suprapubische katheter, nefroscotomie katheter, eenmalige katheterisatie, clean catch urine, etc.
SOA, geslachtsorganen					
SOA screening	<i>Chlamydia</i> , gonokokken	urine (man), zelfuitstrijk vagina, uitstrijk cervix	container, eSwab	PCR	SOA bij vrouw vaak symptoomloos
urethritis	<i>Chlamydia</i> , gonokokken, <i>Trichomonas vaginalis</i> , <i>Mycoplasma genitalum</i>	first void urine	container	PCR	bij gonokokken verdenking uitstrijk met eSwab blauw voor PCR en kweek
epididymitis, orchitis	<i>Chlamydia</i> , gonokokken	urine, semen	container	kweek, PCR	
fluor, cervicitis	<i>Chlamydia</i> , gonokokken, <i>Trichomonas vaginalis</i>	uitstrijk vagina, cervix	eSwab	PCR	
vulvo-vaginitis	streptokokken, gist	uitstrijk vagina	eSwab	kweek	vulvo-vaginitis
bacteriële vaginose	bacteriële dysbalans	uitstrijk vagina	eSwab	PCR	

genitaal ulcus	HSV, syfilis	uitstrijk ulcus	eSwab	PCR	
proctitis	<i>Chlamydia</i> , gonokokken, syfilis, HSV	biopt slijmvlies	container	PCR	evt rectum uitstrijk (2e keus)

Tropenziekte					
koorts	malaria	bloed	EDTA plasma	antigeentest, dikke druppel, uitstrijk, PCR	CITO, overleg met arts microbioloog, overweeg ook autochtone ziekteverwekker Malaria is een meldingsplichtige ziekte groep C
	dengue, rickettsiose	serum	stolbuis	antigeentest, antistoffen	Dengue is een meldingsplichtige ziekte behorende tot groep C en alleen meldingsplichtig bij vaststelling in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch

					Nederland). De meldingsplicht geldt niet voor vaststelling van de ziekte in continentaal Nederland.
	leptospirose	serum, urine	stolbuis, container (urine)	antistoffen, PCR	
	<i>Salmonella typhi</i>	bloedkweek			verwijzen naar ziekenhuis

Dragersschaps onderzoek					
MRSA		uitstrijk neus, uitstrijk keel, uitstrijk rectum, uitstrijk wonder/eczeem, sputum, katheterurine	eSwab (uitstrijken), container	kweek, PCR	vermeld bekend MRSA dragerschap op aanvraag. ALTIJD neus, keel en rectum. Alle wonden uitstrijken. sputum alleen als dat actief wordt opgegeven. urine alleen bij verblijfskatheter

	BRMO (Gramnegatieve staven en vancomycine resistente enterokok - VRE)	uitstrijk rectum, uitstrijk wonden, sputum, katheterurine	eSwab (uitstrijker), steriele container	kweek	vermeld bekend BRMO dragerschap. ALTIJD rectum
Zwangerschap					
onderzoek infectie	HBV, syfilis, HIV	serum	stolbuis	antistoffen	3e maand onderzoek
verdenking congenitale infectie	toxoplasmose, rubella, CMV, HSV, syfilis				verwijzen
immuunstatus	HSV, VZV, Parvo B19 virus, rubella	serum	stolbuis	antistoffen	bij verdenking herpes of waterpokken, blaasjesvocht insturen voor PCR
ongecontroleerde zwangerschap	HBV, HIV, syfilis, rubella	serum	stolbuis	antistoffen	Indien bevallen, CITO HIV, HBV

Bloedaccident					
bloedaccidenten zijn o.a.: prikaccidenten, snijaccidenten, seksaccidenten (onbeschermd sekscontact), humane bijtaccidenten	HBV, HCV, HIV	serum (afname bij de bron, niet bij het slachtoffer)	stolbuis	antistoffen	Overleg ALTIJD met GGD over noodzaak tot verrichten diagnostiek. NB: probeer altijd de bron te achterhalen
laag risico accident	HBV	serum (afname bij de bron, niet bij het slachtoffer)	stolbuis	antistoffen	NB: indien slachtoffer HBV gevaccineerd en een goede titer na vaccinatie, dan geen HBV diagnostiek
hoog risico accident	HBV, HCV, HIV	serum (afname bij de bron, niet bij het slachtoffer)	stolbuis	antistoffen	
ieder bloedaccident	HBV, HCV, HIV	serum van slachtoffer	stolbuis	spijtserum, evt. antistoffen	NB: bij bijtaccident loopt de bijter een hoger risico op besmetting dan het slachtoffer
Ziekte van Lyme (Borreliä)					
erythema migrans					geen diagnostiek, behandelen

polyradiculitis, fascialisparese (kinderen), subacute meningitis, arthritis, carditis (zeldzaam), chronische atrofische huidontsteking aan de extremiteten (ACA)	serum	stolbuis	serologie	antistoffen	verwijzen: bij ACA huidbiopsie voor <i>Borrelia</i> PCR mogelijk
--	-------	----------	-----------	-------------	--

Voor specifieke informatie over bepalingen raadpleeg de laboratorium wijzer via de onderste link:

https://atalmedial.nl/zorgverleners/wp-content/uploads/2021/11/MMB_KW_VAD-003-Laboratorium-wijzer-Laboratorium-Medische-Microbiologie-v-011